

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

SARA PREZELJ

**Pesniška zbirka *Rumeno gori grm forzicij* (2008) Veronike
Dintinjana**

Diplomsko delo

Mentorica:izr. prof. dr. Irena Novak Popov

Univerzitetni študijski program
prve stopnje: Slovenistika

Ljubljana, september 2013

ZAHVALA

Za strokovno vodenje, nasvete in razumevanje pri izdelavi diplomske naloge se zahvaljujem svoji mentorici, izr. prof. dr. Ireni Novak Popov.

POVZETEK

Pesniški prvenec Veronike Dintinjana *Rumeno gori grm forzicij* je bil na 24. knjižnem sejmu izbran za najboljši knjižni prvenec. Dintinjana sodi med najboljše slovenske pesnike mlajše generacije. Lirski subjekt razume filozofijo minljivosti in jo sprejema kot naravno danost. Pesmi odlikuje specifičen pesniški jezik in izbran preplet tem in motivov. Veliko je medbesedilnosti, subjekt svoje pesmi poveže z deli drugih pesnikov, glasbo in slikarstvom. Ravno to jih naredi bogate, polne vsebine in zanimive za občinstvo.

Ključne besede: Veronika Dintinjana, sodobna slovenska poezija, *Rumeno gori grm forzicij*.

ABSTRACT

It was on the 24th book fair that Veronika Dintinjana's poetic debut *Rumeno gori grm forzicij* was chosen to be the best book debut. Dintinjana is one of the best Slovenian poets of the younger generation. The lyrical subject understands the philosophy of transience by accepting it as a natural fact. The poems distinguish themselves by a specific poetic language and by a selected combination of themes and motives. There's a lot of intertextuality with the subject connecting his poems not just with the works of other poets, but also with music and painting. This is precisely what makes them rich, full of content and appealing to the audience.

Keywords: Veronika Dintinjana, the contemporary Slovenian poetry, *Rumeno gori grm forzicij*.

KAZALO

UVOD	5
VERONIKA DINTINJANA – PESNICA, PREVAJALKA, ORGANIZATORKA LITERARNIH VEČEROV	6
O PESNIŠKI ZBIRKI	8
MOTIVI IN TEME	10
LIRSKI SUBJEKT	13
PESNIŠKI JEZIK	14
PESNIŠKA ZGRADBA.....	17
INTERTEKSTUALNOST	18
SKLEP	20
VIRI IN LITERATURA	21

UVOD

Veronika Dintinjana je leta 2008 izdala svojo prvo in zaenkrat edino pesniško zbirko z naslovom *Rumeno gori grm forzicij* (2008, Literarno-umetniško društvo Literatura, zbirka Prišleki). Poleg tega se ukvarja še s prevajanjem poezije in esejev ter organiziranjem literarnih večerov. Postaja vedno bolj znano ime v sodobni slovenski književnosti, za svoje delo je prejela kar nekaj literarnih nagrad, večina kritikov je v svojih recenzijah pesniško zbirko ocenila pozitivno.

V diplomski nalogi bom obravnavala pesniško zbirko z naslovom *Rumeno gori grm forzicij*, ki je bila na 24. knjižnem sejmu izbrana za najboljši knjižni prvenec. Preučila bom avtoričino poetiko – povezavo motivov in tem, lirski subjekt, specifike pesniškega jezika v pesniški zbirki, pesniško zgradbo in medbesedilne razsežnosti. Pri raziskovanju si bom pomagala s kritiškimi odzivi in intervjujem z avtorico, ki je bil objavljen na spletni strani Planet Siol.net.

VERONIKA DINTINJANA – PESNICA, PREVAJALKA, ORGANIZATORKA LITERARNIH VEČEROV

Veronika Dintinjana je predstavnica mlajše generacije slovenskih pesnikov. Je avtorica pesniške zbirke *Rumeno gori grm forzicij* in večkratna dobitnica literarnih nagrad.

Veronika Dintinjana se je rodila leta 1977 v Ljubljani. Objavljala je v Mentorju, Literaturi, Sodobnosti, Apokalipsi, Poetikonu, Lirikonu, Dialogih in Novi reviji. Leta 2002 je bila izbrana za najboljšo avtorico Festivala mlade literature Urška. Leta 2008 je postala vitezinja Pesniškega turnirja v Mariboru, isto leto pa je osvojila tudi 6. ljubljanski pesniški slem. Leta 2008 je pri LUD Literatura izšel njen pesniški prvenec *Rumeno gori grm forzicij*, ki je na 24. knjižnem sejmu dobil nagrado za najboljši leposlovni prvenec.¹

V reviji Lirikon21 je objavljena Dintinjanina pesem *Vaja v avtomatskem dihanju*.² Objavili so jo zato, ker je bila to po mnenju strokovne žirije zmagovalna pesem mariborskega Pesniškega turnirja 2008. V Novi reviji so leta 2008 objavili tri pesmi iz pesniške zbirke *Rumeno gori grm forzicij*, in sicer *Sprehod po Lipici ponoči*, *Rdeča soba* in *Kakšni časi so to*.³

V reviji Literatura so leta 2008 objavili pesmi: *Torre del Mangia; Palazzo delle Papesse, bankovec za 50 krusadov; Levi na pročelju katedrale; Ora di pranzo; San Gimignano spi pod visokimi stolpi; Sorrento, limone, limone, limone; Bella Italia; Toskana se mi topi med dlanmi*.⁴ Vseh osem pesmi spada v drugi razdelek pesniške zbirke *Rumeno gori grm forzicij*.

Leta 2011 ji je pripadla čast, da je kot edina ženska predstavnica zastopala Slovenijo v finalu prvega Evropskega pesniškega turnirja v Mariboru.⁵ Nastopila je s pesmijo *Medeja*.

Nastopila je na 25. mednarodnem festivalu Vilenica (2010) in 6. Festivalu Pranger (2009). Na 25. mednarodnem festivalu Vilenica (2010) se je predstavila z naslednjimi pesmimi iz pesniške zbirke *Rumeno gori grm forzicij*: *Oranževac pred hišo je v zenitu*, *Sprehod po Lipici*

¹ Slovenski avtorji na Vilenici, Vilenica, Dostop: 11. 8. 2013.

http://www.vilenica.si/slovenski_avtorji/p/3330/1/1

² Veronika Dintinjana, *Vaja v avtomatskem dihanju*, *Lirikon21: revija za poezijo XXI. st.*, Letn. 4, št. 19/20 (Velenje: Ustanova Velenjska knjižna fundacija, 2008), 259.

³ Veronika Dintinjana, *Prehod*, *Nova revija, mesečnik za kulturo*, Letn. 27, št. 315/316 (Ljubljana: Nova revija, 2008), 24, 27-28.

⁴ Veronika Dintinjana, *Bella Italia*, *Literatura*, Letn. 20, št. 205/206 (Ljubljana: LDS, 2008), 27-34.

⁵ Veronika Dintinjana, *Pisanje poezije je potovanje*, *Planet siol*, Dostop: 11. 8. 2013.

http://www.siol.net/kultura/profil/2012/04/veronika_dintinjana_pesnica_prevajalka.aspx

*ponoči, Sul campo del mare, Postelja je postala tvoja šahovnica, Vrabec skozi bolnišnično okno, Sv. Frančišek, Vaja v avtomatskem dihanju.*⁶ Na festivalu Pranger je o pesniški zbirki v kritični razpravi spregovorila Irena Novak Popov.

Veronika Dintinjana, ki je po poklicu sicer zdravnica, pa se ne ukvarja le s pisanjem pesmi, temveč tudi prevajanjem le-teh in esejev. Revijalno je objavila prevode ameriških pesnic Louise Glück, Muriel Rukeyser in Denise Levertov, s prevodi je sodelovala pri antologiji sodobne irske poezije *Čudovita usta* (2007). Leta 2007 je v njenem prevodu izšla zbirka esejev Ursule K. Le Guin *Ples na robu sveta*,⁷ leta 2011 pa pesniška zbirka *Onkraj noči* Louise Glück.

Veronika Dintinjana je med drugim tudi soorganizatorica pesniških večerov Mlade rime. Ti pesniški večeri mladim in neveljavljenim pesnikom omogočijo, da prebirajo svoje pesmi in se predstavijo javnosti.

S pesnikom Dejanom Kobanom sta znana kot »krušna«, a nadvse skrbna »starša« Mladih rim, najbolj rock'n'roll pesniških večerov v Sloveniji. Septembra 2005 sta nadobudna španska študenta novinarstva na izmenjavi v Sloveniji začela na Metelkovi prirejati pesniške večere, po njenem odhodu pa sta Veronika in Dejan vzela projekt Mlade rime pod okrilje KUD Kentaver ter predstavljanje poezije mladih pesnic in pesnikov oplemenitila še z medgeneracijsko pesniško izmenjavo. Od takrat vsak konec meseca od septembra do junija Menza pri koritu gosti Mlade rime, ki so se razrasle tudi v junijski festival.⁸

⁶ Veronika Dintinjana, *festival Vilenica*, Youtube, Dostop: 11. 8. 2013.

<http://www.youtube.com/watch?v=m-ogtvTr0ok>

⁷ Slovenski avtorji na Vilenici, Vilenica, Dostop: 11. 8. 2013.

http://www.vilenica.si/slovenski_avtorji/p/3330/1/1

⁸ Veronika Dintinjana, *Pisanje poezije je potovanje*, Planet siol, Dostop: 11. 8. 2013.

http://www.siol.net/kultura/profil/2012/04/veronika_dintinjana_pesnica_prevajalka.aspx

O PESNIŠKI ZBIRKI

Pesniška zbirka *Rumeno gori grm forzicij* je avtorski prvenec Veronike Dintinjana. *Rumeno gori grm forzicij* je naslov pesniške zbirke, tretjega razdelka pesmi in pesmi iz tega razdelka. Omenjena pesem je oda veličastni naravi in cvetoči pomladni lepoti. Subjekt s svojim pronicljivim izražanjem izkazuje navdušenje nad spomladansko naravo. Grm forzicij ne gori dobesedno, ampak cveti in se čudovito sveti v popoldanski svetlobi pomladne lepote.

Pesniška zbirka je sestavljena iz štirih razdelkov, ki vključujejo 43 pesmi:

Dovolj zgodaj (9 pesmi)

Srebro oljk v reki vetra (14 pesmi)

Rumeno gori grm forzicij (9 pesmi)

Beli strop dneva (11 pesmi)

Posamezni razdelki so med seboj vsebinsko in motivno-tematsko povezani, le tako lahko pesniška zbirka predstavlja zaokroženo celoto. Pesmi zaradi idejne, motivne in tematske povezanosti medsebojno napovedujejo ena drugo, naslednje pesmi predstavljajo slutnje in reminiscence prejšnjih.

Skozi celotno pesniško zbirko eno izmed osrednjih vprašanj prestavlja tema potovanja. Na temo potovanja, kot je predstavljena v pesniški zbirki, lahko pogledamo z dveh različnih vidikov. Življenje je metaforično predstavljeno kot potovanje, in sicer od rojstva k smrti, od začetka h koncu. Subjekt pa ne potuje le metaforično, ampak se res premika iz kraja v kraj, v drugem razdelku pesniške zbirke potuje po pokrajini Toskani. Bolj kot pesniška zbirka »potuje« proti koncu, večkrat se pojavi tema smrti.

Robert Simonišek o temi potovanja pravi: »[Poezija kot potovanje je] dovolj nazorno ena izmed rdečih niti prvenca. Največkrat pride do izraza v pesmih, ko je avtorica očarana nad italijansko umetnostjo oziroma italijanskimi mesti [...]» »Izkušnja doživljanja kulturne drugačnosti skozi poezijo pa je s tem, ko avtorica fizično stopi na tuja tla, tudi vedno že srečevanje s sabo, s svojim zavednim in nezavednim temeljem, ravno tako srečanje z ljudmi.« (Simonišek 2009: 177) O potovanjih spregovori tudi Milček Komelj v oddaji *Knjiga mene briga*: »Potovanja so nadvse pomembna. Lahko so potovanja navznoter, potovanja

spremenjena iz nekdanjih izkušenj, srečanj, lepot sveta, ki pustijo pečat ustvarjalcu, da jih ponovno sanja za celo življenje in iz tega ustvarja.«⁹

Na tem mestu lahko povežemo oba vidika teme potovanja. S tem, ko potujemo iz kraja v kraj, ne spoznavamo le novih krajev in kultur, ampak spoznavamo tudi sebe, razmišljamo o svojem življenju, njegovem cilju in smislu nasploh. Seveda se subjekt veseli življenja in potovanja, obenem pa se zaveda minljivosti svojega obstoja in početja ter človeškega bivanja nasploh. Bralci se s tem lahko poistovetimo, saj se vsi zavedamo, da je človeško življenje minljivo, nedorečeno pa je, kakšno bo naše posmrtno življenje, zato nas lahko ob mislih na to popade strah.

Subjekt ima do smrti dvojen odnos, po eni strani strah čuti strah pred izgubo, po drugi strani pa se zaveda, da je umrljivost naravna danost, ki ji nihče ne bo mogel ubežati. Razume filozofijo minljivosti in jo poskuša sprejeti, čeprav ji je ob tem težko.

Avtorica pesniške zbirke je zdravnica, zato ima v primerjavi z drugimi ljudmi bolj distanciran pogled na telo. To prenese tudi na subjekt pesmi, ki prevzema njen pogled na svet. O avtoričinem distanciranem pogledu na svet piše Irena Novak Popov: »Kot zdravnica zmora trezno-mirni pogled na telo in njene najprepričljivejše pesmi obravnavajo reševanje življenja, umiranje v bolnišnici, smrt in ravnanje s posmrtnimi ostanki.«¹⁰

Čeprav se subjekt zaveda minljivosti, pesmi v pesniški zbirki še zdaleč niso negativne in črnoglede. Subjekt večkrat občuti srečo, predvsem ob trenutkih, ki so vezani na naravo, njene lepote, živali in rastline. V pesmih mojstrsko – le v fragmentih, z nekaj besedami, ustvari čudovita občutja navduševanja nad naravo.

Veronika Dintinjana ima zaradi občutij, vezanih na naravo, podoben pogled na svet kot ameriški pesnik Stanley Kunitz, zato na začetek svoje pesniške zbirke postavi prav njegov citat: »Sanjam o umetnosti, ki je tako presojna, da lahko pogledaš skozi in vidiš svet.« (Dintinjana 2008: 9) Kunitz v intervjuju *The Art of Poetry No. 29*¹¹ pove, da se nikoli ne naveliča ptičjih pesmi, neba in vremena. Hoče pisati pristne, iskrene pesmi, ki so polne

⁹ Knjiga mene briga, *Veronika Dintinjana, Rumeno gori grm forzicij*, Dostop: 16.8. 2013.

http://www.rtvsllo.si/odprtikop/knjiga_mene_briga/veronika-dintinjana-rumeno-gori-grm-forzicij/

¹⁰ Irena Novak Popov, Podobe telesa v sedanji slovenski poeziji, *Telo v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi : zbornik predavanj / 45. seminar slovenskega jezika, literature in kulture*, 22. 6.-10. 7. 2009 (Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2009), 81.

¹¹ Stanley Kunitz, *The Art of Poetry No. 29*, Dostop: 8. 9. 2013.

<http://www.theparisreview.org/interviews/3185/the-art-of-poetry-no-29-stanley-kunitz>

svetlobe in ki z malo besedami povejo veliko. S pomočjo tega citata lahko bolje razumemo pesniško zbirko, Marko Elsner Grošelj pravi: »Moto [...] nam v roke daje ključ za razumevanje pesnišine naravnosti in dojemanje poezije oziroma umetnosti. In res, njene pesmi so presojne, vizualne, ampak ne zgolj to, prav to vizualizacijo presega z izmaknitvami in zamračitvami, ki prinašajo radovedno dvoumnost, neizrečenost zapisanega.« (Marko Elsner Grošelj 2009: 233)

MOTIVI IN TEME

Subjekt se ukvarja z eksistencialno temo, ki je predstavljena skozi metaforo življenja kot potovanja od rojstva k smrti. Eno izmed rdečih niti pesniške zbirke tako nakaže že v prvi pesmi *Izkušnja s poti*, kjer ne gre za potovanje iz kraja v kraj, ampak za metaforo potovanja od rojstva k smrti.

Subjekt se zaveda svoje minljivosti, ve da človeško telo in objekti niso večni. Minljivi so levi, vklesani v marmor, ki kopnijo (*Levi na pročelju katedrale*), minljivo je človeško telo, ki ga zapusti duša, kar subjekt na abstrakten način prikaže v pesmi *Sul campo del mare*. Smrt se lahko samo približa kot dramatičen dogodek ob zelo nazornem opisu zahtevne operacije (*Telo brez srca*), ali pa je prikazana manj dramatično – kot razmišljanja o postranskih rečeh kljub bližini smrti (*Pesem za izrabljen verz*). Enkrat se je spominjamo za nazaj (smrt pesnika in pisatelja Czesława Miłosza v pesmi *Ljudje so, vzeti iz Bruegelovih slik*), drugič pa se prepleta z zgodovinskimi dogodki ob izbruhu vulkana (izkopavanje trupel v Pompejih v pesmi *Herkulaneum, 2000 let pozneje, še eno izkopavanje, še ena ljubezenska zgodba, morda*) oziroma z oživitvijo in prenovitvijo legende o podobi iz 6. postaje križevega pota, kjer se subjekt predstavi kot drugi jaz svetopisemske Veronike. V legendi Veronika obriše Jezusov potni obraz, v pesmi pa je subjekt kupil lan in se pripravil na Jezusovo smrt s križanjem (*Blizu mestnih vrat*).

Subjekt različne načine smrti primerja med seboj, grobove Ahajcev in Trojancev primerja s pokopanimi blizu Kočevskega Roga. V Rogu je bila v času 2. svetovne vojne baza 20, center partizanskega odpora in osvobojenega ozemlja, po vojni pa so na tem območju Titovi partizani umorili ogromno vojakov in civilistov, kasneje so celotno območje Kočevskega Roga zaprli. Ahajci so se proti Trojancem borili v Trojanski vojni, uspela jim je ukana s trojanskim konjem, prišli so v ograjeno mesto in ga požgali. Tako Trojanci kot tudi vojaki in civilisti v Kočevskem Rogu so umrli nasilne smrti. (*Črmošnjice, stara lipa*) Ne glede na to, na

kakšen način je človek umrl (bolezen, starost, nasilna smrt), smrti ne moremo preprosto in hitro sprejeti, vedno ji sledijo občutja žalovanja, čeprav so za množičnimi poboji ljudje morali žalovati na skrivaj, ker so bili pobiti t.i. »sovražniki«, »kolaboranti« in poraženci.

Tesnobno občutje subjekt čuti ob bolezni in smrti pomembnega moškega v njenem življenju, po vsej verjetnosti gre za njenega očeta. Tema minljivosti oziroma smrti se tako prepleta s temo ljubezni. Najbolj nas boli smrt tistih, ki so nam najbližji, najtežje in najdlje jo prebolevamo. Subjekt ljubezen primerja s smrtjo, ljubezen je močna kakor smrt (*Pesem za izrabljen verz*).

Očetovo borbo za življenje subjekt primerja s šahovsko igro (*Postelja je postala tvoja šahovnica*). Pri šahu se borimo za zmago, bolan moški pa se bori za življenje, a izgublja bitko. Na koncu moški umre, subjektu je težko, njegova smrt ga boli. Tega ne more preprosto preboleti, še velikokrat se spominja njunih skupnih trenutkov, ko sta na praznik dan mrtvih skupaj hodila na grobove. Čeprav njegov grob zaradi oddaljenosti obišče le enkrat na leto, pa njega vedno hrani v spominu, znotraj nje še vedno živi (*Najbližje koreninam, kar imamo ljudje*).

Subjekt ima do smrti ambivalenten odnos, hkrati se je boji in jo občuduje – zdi se ji čista in preprosto lepa. Najbolj impresivna pesem na temo smrti je *Obisk krematorija*, ki ne govori o žalovanju ob smrti očeta, ampak o subjektih razmišljanjih o smrti in posmrtnem življenju. Subjekt verjame v to, da ima dušo, ki bo nekoč zapustila njeno telo. Razmišlja o svoji smrti, želi, da jo upepelijo, tak postopek se ji zdi najbolj preprost in lep. Ponavadi se pogovora o smrti izogibamo, subjekt pa v pesmi smrt opiše tako preprosto, tako čudovito, da bralca kar pretrese. Pesem *Obisk krematorija* je očarala Petra Kolška: »[T]o je pravzaprav najboljša pesem v prvencu (na temo smrti tudi ena najboljših slovenskih), [...] spoznanje, da je človekovo materialno telo, skupaj z našo sposobnostjo, da ugledamo in prenesemo svoje posmrtne ostanke, pravzaprav krona fizičnega stvarstva.«¹²

Subjekt se ne boji le smrti, ampak izgube na splošno – žalosti jo izguba prijateljstva, ne more je preprosto sprejeti, proti prekinitvi prijateljstva se upira in bori (*Divje sneži*).

¹² Peter Kolšek, *Otožnost in razsodnost*, Delo, Dostop: 9. 8. 2013.
<http://www.delo.si/arhiv/otoznost-in-razsodnost.html>

Potovanje ni predstavljeno le kot eksistencialna tema, ampak tudi kot dejansko potovanje iz kraja v kraj. V drugem razdelku pesmi subjekt potuje v italijansko pokrajino Toskano, tam opazuje ljudi, na ulici Montepulciana sreča dekle, ki se ji zdi, kot da je iz slike italijanskega renesančnega slikarja Perugina, nos njenega fanta pa izgleda kot na portretih, ki jih je slikal italijanski renesančni slikar Piero della Francesca. Ljudje so se skozi zgodovino spreminjali, nekatere podrobnosti pa kljub vsemu ostajajo enake (*San Gimignano spi pod visokimi stolpi*). Ko subjekt zapusti Toskano, se je še vedno spominja, saj je nanjo pokrajina naredila nepozaben vtis. A ti spomini se počasi izgubljujejo, bledijo, se topijo, to subjekt poimenuje kot konec sveta, saj se v te spomine ne bo več mogla vračati, ne bo več mogla spominjati lepih dni (*Torre del Mangia*).

Kljub zavedanju o minljivosti pa se ne smemo osredotočati le na to dejstvo, saj bi bilo v tem primeru življenje le pričakovanje žalostnega konca. Tudi če nam nekaj ne gre po načrtu, ne smemo obupati, ampak je potrebno uživati v trenutkih (*Bella Italia*), in sicer v trenutkih sreče, ki jih subjekt povezuje z naravo – subjekt občuti trenutek sreče, ko za kratek trenutek zagleda jato divjih gosi (*Sinoči (ko sem te čakala pred blokom)*), konja (*Sprehod po Lipici ponoči*) in jato ptic selivk (*Concierto de Aranjuez*). Takrat se počuti, kot da bi se zgodil prehod, zaveda se, da ne razume svojega mesta v svetu, a se kljub temu lahko odpre. Prehod pomaga izpodriniti žalost in samoto, subjekt se lahko osredotoči na take detajle in ob tem občuti trenutek sreče. Ko gleda v širno nebo in opazuje zvezde, si razširi perspektivo in se ne osredotoča le na človekovo zemeljsko življenje (*Sinoči (ko sem te čakala pred blokom)*).

Ko pa je subjekt usmerjen nase, se sprašuje, ali obstaja še kaj razen tega življenja, in če obstaja, kakšno je življenje po smrti, ali obstajajo nebesa in bog, ali pa je ateizem prava rešitev. Odgovora na to vprašanje se ne da preprosto najti, ob opazovanju narave lahko na vprašanje za trenutek ali nekaj časa pozabimo, slej ko prej pa se bo spet prikradlo v naše misli (*Opazovanje narave*). Ko za nekaj časa pozabimo razmišljati o eksistencialni temi, se lahko predamo vonju dišečih cvetlic (*Potonike so napolnile mojo sobo*), poletni lepoti pokrajine Toskane (*Buonconvento, Toscana*) ali pomladnemu cvetenju (*Rumeno gori grm forzij*).

Subjekt se sprašuje o ustvarjanju in o njegovi povezavi z večnostjo. Čuti, da s tem, ko se umetnosti popolnoma predamo, presežemo minljivost in dosežemo večnost. (*BachGoldbergGould1981*). Subjekt ne ceni vse umetnosti, do abstraktne ekspresionistične umetnosti naperi kritično ost (*Rdeča soba*). V galeriji Tate Modern v Londonu opazuje Rothkovo sliko, a je ne more dolgo gledati, saj tako intenzivno učinkuje nanjo. Ima pogum, da

zavrne priznana sliko, ki jo mnogi občudujejo. Pojmovanje umetnosti je popolnoma subjektivno, vsak bralec lahko po svoje presodi, ali se bo glede tega poistovetil s subjektom, ali pa bo ubral drugo pot.

Tako kot umetnost nasploh se tudi poezija ne osredotoča vedno le na lepe detajle, ampak razgalja tudi grde, najbolj gnusne in šokantne podrobnosti (*Vsaka dobra pesem je nespodobna*). Subjektova poezija ima transformativno/preoblikovalno moč, ob njej ne moremo ostati ravnodušni, ampak nas pretrese, saj pesmi vsebujejo popolnoma samosvojo specifiko.

Subjekt ni kritičen le do umetnosti, ampak tudi do zanemarjenega, nespodbudnega okolja, za katerega meni, da bi ga bilo potrebno spremeniti, prav tako je prenove potrebno tudi njeno življenje (*Novo jutro*). Kritičnost ost je naperjena tudi do sodobne družbe in njenih načel, ko umirajočemu konju na konjski dirki Palio v Sieni nihče ni bil pripravljen pomagati, saj je bila množica gledalcev osredotočena le na praznovanje ob zmagi svojih konj (*Palio*).

Zadnja pesem v pesniški zbirki ima naslov *Vaja v avtomatskem dihanju*. Subjekt nima želje po velikih temah, piše brez odgovornosti, v skladu s tem je tudi podoba pesmi. Subjekt še vedno razmišlja o minljivosti, a na drugačen način. Zave se, da nihče ni nenadomestljiv, važno je le, da si nenadomestljiv za nekoga. Pomembna je ljubezen bližnjih ljudi, ta subjektu omogoči, da se še naprej bori za smisel.

LIRSKI SUBJEKT

Lirski subjekt je v večini pesmi prvoosebni ženski, le v eni pesmi je subjekt bolan moški, ki ga v bolnišnici rešijo pred infarktom (*Pesem za izrabljen verz*).

Prvoosebni ženski subjekt predstavlja avtorico pesniške zbirke Veroniko Dintinjana. Med prebiranjem pesmi dobimo občutek, da jo poznamo, razumemo njene misli in občutja, njeno življenjsko filozofijo, z njo se lahko poistovetimo, sočustvujemo ob smrti njenega očeta, se identificiramo (ali pa tudi ne) z njenimi mislimi o naravi, umetnosti in poeziji.

V nekaterih pesmih je vzpostavljen dialog med pesnikom, pesmijo in bralcem, s tem se subjekt približa bralcu pesmi (*Vsaka dobra pesem je nespodobna*). V drugih pesmih pa gre le za drugoosebno splošno obliko govora. (*Pallazzo delle Papesse, bankovec za 50 krusadov*).

Včasih gre le za samogovor, čeprav je pesem napisana v drugi osebi (*Torre del Mangia, Opazovanje narave*).

V nekaterih pesmih se subjekt umika iz središčnega položaja, npr. v pesmi *Ora di pranzo* je v ospredju narava, mestno življenje in umetnost (razkošje gotskih obokov), v pesmi *Levi na pročelju katedrale* je v ospredju minljivost, in sicer levov, vklesanih v marmor.

Subjekt se v pesmi *Vrabec, skoz bolnišnično okno* istoveti z vrabcem, govori v njegovem imenu. Subjektov oče umira, smrt, ki je v pesmi posebljena, je legla nanj. Tako pojmovanje smrti napravi velik učinek na bralca, saj smrt navadno ni predstavljena na takšen način. Tudi simptomi, kot so bel obraz, nizek krvni tlak, prestrašene oči vzbujajo strah in grozo. Vrabec se ob smrti moškega umakne, ker ni imel deleža pri njegovem življenju, ga noče imeti niti pri njegovi smrti. Čez pol ure se vrne nazaj po krušne drobtine, ki so ostale od kosila, saj ga žene nagon po preživetju, ostanki človekovega kosila so zdaj vrabčevo kosilo. S tem, ko subjekt govori v imenu vrabca, vzpostavi distanco do napisanega.

Tudi v pesmi *Verjamem v revolucionarno akcijo poezije* subjekt vzpostavi distanco do napisanega, a na drugačen način kot v pesmi *Vrabec, skoz bolnišnično okno*. V prvih dvanajstih kiticah je čutiti distanco do napisanega, v zadnji trinajsti kitici pa subjekt prizna: »Tole je čista zajebancija.« (Dintinjana 2008: 21) in se opraviči za predhodne poskuse ter navidez iskreno govori o tem, kaj ceni in česa ne.

PESNIŠKI JEZIK

Dintinjanin jezik je pravilen, knjižen, le občasno nas pretrese in uporabi pogovorne izraze, kot so prdec, kante, bremze zaribajo (*Jutro*). Pesmi so slikovite in inovativne, v njih se pojavljajo neuveljavljene metafore, ki izražajo avtorsko kreativnost (npr. »figure besed« v pesmi *Postelja je postala tvoja šahovnica*).

Čeprav so pesmi napisane v knjižnem jeziku, pa so nekatere brez končnih ločil in velikih začetnic (*Kakšni časi so to; Buonvenuto, Toscana; Palio; Sv. Frančišek; Rumeno gori grm forzicij; Vaja v avtomatskem dihanju*). Druge pesmi so celo brez naslova, zato kot naslov štejemo prvo vrstico (*Vsaka dobra pesem je nespodobna; Redči se; San Gimignano spi pod visokimi stolpi; Sorrento, limone, limone; Toskana se mi topi med dlanmi; Rumeno gori grm*

forzicij; Ljudje so, vzeti iz Bruegelovih slik; Postelja je postala tvoja šahovnica; Divje sneži; Mak ob stezi).

V pesmih ni rim, oblikovane pa so v kitice in verze, v katerih najdemo naslednje pesniške figure:

- **Pretiravanje ali hiperbola:**

»Za tistega pol metra sva porabila celo uro.« (Dintinjana 2008: 11)

- **Duhoviti nesmisel ali oksimoron:**

»Za tistega pol metra sva porabila celo uro. / Težko opišem vso pokrajino, ki je drvela mimo.« (Dintinjana 2008: 11)

- **Poosebitev ali personifikacija:**

»Kako odpovedujejo samostalniki, samo še glagoli so v kondiciji, tečejo pred nami.« (Dintinjana 2008, 16)

»[Pesem] zajedalsko zleze vate, skozi pore v koži / zavleče se v jetra, mehur ali čreva.« (Dintinjana 2008, 17)

»Zaradi dneva, ki zardi v noč.« (Dintinjana 2008, 58)

»Demenca žre figure tvojih besed.« (Dintinjana 2008, 67)

- **Preimenovanje ali metonimija:**

»V mojem srcu ni ljubezni.« (Dintinjana 2008, 16)

»San Gimignano spi pod visokimi stolpi.« (Dintinjana 2008, 34)

Blu dipinto di blu – modro pobarvano na modro, je metonimija za nebo. (*Bella Italia*)

- **Primera ali komparacija:**

Primerjava bralcev z gostitelji (*Vsaka dobra pesem je nespodobna*),

Primerjava zvezd z zobmi; zvezde so plombe v ustih neba (*Verjamem v revolucionarno akcijo poezije*).

»In trgi postanejo kot rože, ko odletijo čmrlji.« (Dintinjana 2008: 33) Primerjava trgov z rožami in ljudi s čmrlji.

Primerjava postelje s šahovnico (*Postelja je postala tvoja šahovnica*).

- **Sovzporedje ali sinekdoha:**

»Kopita so nestrpna.« (Dintinjana 2008: 30)

- **Počlovečevanje ali antropomorfizem:**

»Javor odgovarja s šelestom.« (Dintinjana 2008, 50)

»Zaradi dneva, ki prebledi, ko ga v obraz pogleda sonce.« (Dintinjana 2008: 58)

»Dokler diha stena skozi usta senc / in pije hlad jutra.« (Dintinjana 2008, 65)

»Naj gre mimo. / Pusti, da odide [bolečina], praznih rok.« (Dintinjana 2008, 74)

- **Stopnjevanje ali klimaks:**

»Ki počasi izginja, se drobi, manjša.« (Dintinjana 2008, 69)

- **Metafora:**

»Toskana se mi topi med dlanmi.« (Dintinjana 2008, 43)

»Figure besed«; to je vezano na šahovske figure (Dintinjana 2008, 67)

Primer minimalistične pesmi je *Buonconvento, Toscana*, ki je le iz ene kitice in ima nominalni slog, tj. brez glagolov, saj gre za nizanje vtisov, fragmentov. Pesem zaradi rabe nominalnega stila in opisa narave učinkuje impresionistično. Veliko pesmi iz pesniške zbirke je predstavljenih kot fragment, lahko kot fragment opisa narave ali smrti, le z nekaj besedami pesem naredi velik vtis na bralca.

V pesmi *Telo brez srca* subjekt zelo nazorno opisuje operacijo presaditve srca, dogodek je prestavljen zelo dramatično, sprašujemo se, ali bo bolnik preživel, ali ne. Po operaciji se subjekt odpravi domov, na poti razmišlja o možakarjevem srcu, predstavlja si, da ga hoče pojesti, nato pa se on kar naenkrat zbudi. Tu gre za fantastiko, predstavljanje nemogočega, domišljanje o nenavadnih dogodkih. Ta fantazija se izteče v mit, ki se navezuje na *Božansko komedijo* Danteja Alighierija in njegovo potovanje od večnega ledu do neba, od pekla do nebes.

Pesem *Verjamem v revolucionarno akcijo poezije* je po obliki zelo podobna pesmi futurista Vladimirja Vladimiroviča Majakovskega *Oblak v hlačah*, v obeh pesmih so kitice označene s številkami. Naslov pesmi *Verjamem v revolucionarno akcijo poezije* je povezan z revolucionarnim gibanjem, ki se mu je pridružil Majakovski. V pesmi se pojavijo posamezne asociacije in domislice: v osmi kitici seznam prijetih besed, ki imajo pripono –ost: neskončnost, večnost, neizrekljivost – to je mišljeno ironično, saj ravno abstraktnih besed na –ost s pomenom brezmejnega, nemožnega ne moremo prijeti, v deseti kitici pa seznam prijetnih besed, in sicer pozdravi in nagovori: Živjo, Dobro, Kako? Fino.

V pesmi subjekt vključuje strokovne izraze, največkrat so le-ti vezani na medicino npr. v pesmi *Redči se omenja povrhnjico*, v *Pesmi za izrabljen verz* EKG in rentgenske slike, v pesmi *Vsaka dobra pesem je nespodobna* omenja simbiotski odnos in gostitelje. Pri tem se ne

osredotoča na lepe strani poezije in lepe detajle, ampak nam predstavlja konkretne vidike življenja, o katerih nočemo govoriti in se jih izogibamo.

Pesniška zbirka je polna citatov, največ jih je v drugem razdelku pesmi. V teh pesmih najdemo italijanske besede, npr. blu dipinto di blu (modro pobarvano na modro tj. nebo – citat italijanske popevke *Volare*), gelateria (sladoledarna), ora di pranzo (čas kosila), pan forte (italijansko pecivo, ki vsebuje sadje in orehe) ... Na začetku pesmi *Palazzo delle Papesse*, bankovec za 50 krusadov stoji citat, ki je zapisan v portugalsščini (pesem brazilskega pesnika Carlosa Drummonda de Andrade – *Canção Amiga*), predstavljen je tudi zapis iz dnevnika, s pomočjo katerega si subjekt predstavlja Brazilijo na podlagi vtisov ženskega subjekta v pesmi *Canção Amiga*. Na začetku pesmi *Jutro* pa stoji citat v italijanščini (pesem *Raj na strehah* italijanskega pesnika Cesarja Paveseja).

PESNIŠKA ZGRADBA

V pesniški zbirki *Rumeno gori grm forzicij* je življenje predstavljeno kot potovanje. V drugem razdelku pesmi je kraj dogajanja pokrajina Toskana. Bolj ko gre pesniška zbirka proti koncu, večkrat se pojavi motiv smrti. Razmišljanje o minljivosti je prisotno skozi celotno pesniško zbirko, po smrti očeta pa še toliko bolj, torej je proti koncu pesniške zbirke takih misli vedno več.

Nekatere pesmi imajo krožno zgradbo (*Verjamem v revolucionarno akcijo poezije*, *Divje sneži*). Krožna zgradba pesmi pomeni, da se pesem konča, tako kot se začne, vrne se na svoj začetek. V pesmi *Verjamem v revolucionarno akcijo poezije* je zadnji verz enak naslovu, pri tem se subjekt zgleduje po ruskem pesniku Aleksandru Aleksandroviču Bloku, ki je svoje pesmi združeval v pesnitve in jim s tem omogočil cikličnost, npr. v pesnitvi *Dvanajst* in v *Snežni Maski*. V pesmi *Divje sneži* pa subjekt na začetku in koncu omenja sneženje, v jedro pesmi pa so postavljena razmišljanja o prekinitvi prijateljstva in subjektovem strahu in borbo proti koncu prijateljstva.

Vsaka pesem predstavlja le delček mozaika, ki ga nato subjekt poveže v čudovito izdelano celoto. Teme in motivi celotne pesniške zbirke se prepletajo med seboj, ko jih uspemo povezati, lahko doumemo subjektovo življenjsko filozofijo in se ji približamo, se poistovetimo z njo.

INTERTEKSTUALNOST

Pomembna lastnost pesniške zbirke *Rumeno gori grm forzicij* je medbesedilnost, ki subjektu odpira vrata v nove svetove. O tem v svojem članku *Narod pesnikov* piše Irena Novak Popov: »O nenaivnosti priča odzivanje na prebrano poezijo, videne slike, poslušane skladbe, ne da bi avtorica s tem razkazovala intelektualno odličnost.«¹³

Na začetku pesmi *Jutro* stoji citat, zapisan v italijanščini. Gre za prvi in drugi verz tretje kitice pesmi *Raj na strehah* italijanskega pesnika 20. stoletja Cesarja Paveseja. »Ne bo treba zapustiti postelje. Zgolj zora bo vstopila v prazno sobo.« (Dintinjana 2008, 78) V pesmi je citat napisan v italijanščini, na koncu pesniške zbirke pa je preveden v slovenščino.

V pesmi *Verjamem v revolucionarno akcijo poezije* subjekt pove, da obožuje ruska pesnika simbolista Aleksandra Aleksandroviča Bloka in futurista Vladimirja Vladimiroviča Majakovskega. Dintinjanina pesem je po obliki zelo podobna pesmi futurista Majakovskega *Oblak v hlačah*, kjer so kitice označene s številkami. V času njunega umetniškega ustvarjanja razmere v Rusiji še zdaleč niso bile mirne zaradi vojn in revolucij, ravno zaradi tega so se pesniki zatekali v svoj svet, v svet poezije. Subjekt omeni tudi pesem Nemca Rainerja Marie Rilkeja z naslovom *Herbsttag (Jesenski dan)*. Pomembne so tiste pesmi, ki jih imaš s sabo v spominu, za subjekt je pesem *Herbsttag* ena od njih. Ta pesem ji očitno veliko pomeni, saj njen prvi verz citira v pesmi *Sprehod po Lipici ponoči*: »Herr, es ist Zeit (Gospod, čas je).« (Dintinjana 2008, 50) Poletje se je končalo, začenja se jesen. Kdor nima hiše, je še dolgo ne bo imel. Kdor je sam, bo še dolgo sam. Rilkejev pogled na svet je bolj črn in pesimističen kot Dintinjanin.

Na začetku pesmi *Palazzo delle Papesse, bankovec za 50 krusadov* stoji citat pesmi *Canção amiga*. V pesmi je citat napisan v portugalsščini, na koncu zbirke pa je preveden v slovenščino. Bankovec za 50 krusadov (crusados novos) nosi podobo brazilskega pesnika Carlosa Drummonda de Andradeja, na hrbtni strani na njegovo pesem *Canção amiga*. Bankovec je bil v obtoku le kratek čas. Citirana kitica te pesmi pravi takole: »Moje življenje, naša življenja tvorijo en sam diamant. Naučil sem se novih besed in druge napravil lepše.«¹⁴ Subjekt si na

¹³ Irena Novak Popov, *Narod pesnikov*, Pranger, Dostop: 9. 8. 2013.

http://www.pranger.si/fileadmin/user_upload/Citalnice/Citalnica09NovakPopov.pdf

¹⁴ Veronika Dintinjana, *Bella Italia, Literatura*, Letn. 20, št. 205/206 (Ljubljana: LDS, 2008), 29.

podlagi te pesmi predstavlja Brazilijo, čeprav se v trenutku pisanja pesmi nahaja v Sieni, v Italiji.

V pesmi *Telo brez srca* je v Firence prišlo srce za pacienta, gospoda Alighierija iz Arezza. To ime spominja na Danteja Alighierija. Potovanje od spodaj navzgor, od ledu do neba se navezuje na Dantejevo *Božansko komedijo*, kjer le-ta potuje od pekla do nebes.

Subjekt ima do umetnosti ambivalenten odnos. Določene umetnike sprejema, druge pa zavrača in si tega ne boji priznati. Občuduje željo po popolnosti in ogromno predanost glasbi, ki jo lahko dosežemo le z veliko ljubeznijo do nje (*BachGoldbergGould1981*). V pesmi *Holbein, avtoportret* nam prikaže življenje in okoliščine ustvarjanja tega renesančnega slikarja. Umetnika večnost obišče v obliki rojstva njegovega prvega otroka. Veselje zaradi rojstva otroka mu daje navdih pri slikanju, umetnikovo osebno življenje pozitivno vpliva na njegovo ustvarjalnost. V pesmi *Ljudje so, vzeti iz Brueglovih slik* se ljudje, ki kupujejo špecerijo subjektu zdijo, kot da so vzeti iz slik renesančnega slikarja Pietra Bruegla. Ti ljudje so prikazani groteskno, so neprepoznavni, njihova telesa so popačena. V pesmi *Rdeča soba* subjekt zavrača Rothkovo sliko, ki si jo ogleda v galeriji Tate Modern. Pred rdeče-črno umetnino beži, saj se ji zdi, da jo bo popačila od znotraj.

Na začetku pesniške zbirke stoji moto ameriškega pesnika Stanleya Kunitza. Le-ta pa je, za razliko od Veronike Dintinjana, imel rad Rothkove umetnine. V svojem stanovanju je imel obešeno eno od njegovih slik. Kunitzev moto se glasi: »Sanjam o umetnosti, ki je tako presojna, da lahko pogledaš skoznjo in vidiš svet.« (Dintinjana 2008: 9) Tako kot Kunitz hoče tudi Dintinjana pisati pristne in iskrene pesmi z veliko vsebine.

SKLEP

Subjekt je pronicljiv opazovalec okolice, saj se osredotoča na detajle, te vtise v pesmih združuje s svojimi mislimi in občutji ter tako poveže zunanji svet z notranjim, opazovanja in dogodke s svojimi mislimi.

Pomembna tema v pesmih je tema potovanja, to so lahko resnična potovanja iz kraja v kraj, ali pa eksistencialna tema, predstavljena skozi metaforo potovanja življenja od rojstva k smrti. Ravno zaradi tega subjekt razmišlja o minljivosti, a kljub temu pesmi niso pesimistične, ampak pristne in polne svetlobe.

Pesniško zbirko *Rumeno gori grm forzicij* je potrebno brati zbrano in počasi, le tako se nam odkrijejo vsi pomeni in detajli subjektive interpretacije sveta. Ob branju dobimo občutek, da subjekt pesmi, njene misli, občutja in njeno življenjsko filozofijo resnično poznamo, odprejo se nam vrata v nov svet – v svet subjektive duševnosti in s tem v svet duševnosti Veronike Dintinjana.

VIRI IN LITERATURA

Veronika Dintinjana: *Rumeno gori grm forzicij*. Ljubljana: Literarno-umetniško društvo Literatura, 2008. (Zbirka Prišleki).

— — Vaja v avtomatskem dihanju. *Lirikon21: revija za poezijo XXI*. st. Velenje: Ustanova Velenjska knjižna fundacija, 2008 (Letn. 4, št. 19/20). 259.

— — Bella Italia. *Literatura*. Ljubljana: LDS, 2008 (Letn. 20, št. 205/206). 27-34.

— — Prehod. *Nova revija, mesečnik za kulturo*. Ljubljana: Nova revija, 2008 (Letn. 27, št. 315/316). 24, 27-28.

— — *Pisanje poezije je potovanje*. Planet siol. Dostop: 11. 8. 2013.

http://www.siol.net/kultura/profil/2012/04/veronika_dintinjana_pesnica_prevajalka.aspx

— — *festival Vilenica*. Youtube. Dostop: 11. 8. 2013.

<http://www.youtube.com/watch?v=m-ogtvTr0ok>

Knjiga mene briga: *Veronika Dintinjana: Rumeno gori grm forzicij*. Dostop: 16.8. 2013.

http://www.rtvsllo.si/odprtikop/knjiga_mene_briga/veronika-dintinjana-rumeno-gori-grm-forzicij/

Peter Kolšek: *Otožnost in razsodnost*. Delo. Dostop: 9. 8. 2013.

<http://www.delo.si/arhiv/otoznost-in-razsodnost.html>

Stanley Kunitz: *The Art of Poetry No. 29*. Dostop: 8. 9. 2013

<http://www.theparisreview.org/interviews/3185/the-art-of-poetry-no-29-stanley-kunitz>

Irena Novak Popov: Podobe telesa v sedanji slovenski poeziji. *Telo v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi : zbornik predavanj / 45. seminar slovenskega jezika, literature in kulture, 22. 6.-10. 7. 2009*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2009. 81.

— — *Narod pesnikov*. Pranger. Dostop: 9. 8. 2013.

http://www.pranger.si/fileadmin/user_upload/Citalnice/Citalnica09NovakPopov.pdf

Robert Simonišek: V mladostni odprtosti za pot, lepoto in minljivost. *Poetikon : revija za poezijo in poetično*. Velenje: Regionalni odbor Društva Slovenskih pisateljev, 2009 (Letn. 5, št. 27/28). 177-79.

Slovenski avtorji na Vilenici. Vilenica. Dostop: 11. 8. 2013 .

http://www.vilenica.si/slovenski_avtorji/p/3330/1/1

Izjava o avtorstvu

Izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo ter da so uporabljeni viri in literatura navedeni v skladu z mednarodnimi standardi in veljavno zakonodajo.

Ljubljana, september 2013

Sara Prezelj